

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

SUMARI

Agraïment.—PASQUAL ASINS; El centenar de Frederic Mistral.—ENRÍC NAVARRO-BORRAS; Teatre d'avantguarda, Itàlia.—ALFREDO SENDIN GALIANA; Miracle del bon rimer.—F. CABALLERO I MUÑOZ; Pòr.—SALVADOR VERDEGUER; Poemes.—F. PAULA RAMIREZ; Mal d'ausència.—ENRÍC DURAN TORTAJADA; Glossari ciutadà.—ALBERT MARTIN, JOSEP M.ª JOAN GARCIA; Humorisme valencià.—Noticiari bibliogràfic.
Notes.

PREU: 25 cèntims

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES
REVISTA LITERARIA MENSUAL

PL. BOTÀNIC, F. 6.^a
VALENCIA

DIRECTOR

ENRIC NAVARRO-BORRAS

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ ANUAL:

Ordinaria (Un eixemplar el dia 15 de cada mes.. 3 PTES.
Protectora (Dos eixemplars. . . . . 5 "

Esta classe es feta per tal de que puguen enviar un número de propaganda a un Circul, Biblioteca o amic. Pén-sen que'n Valencia casi tot está per fer i es obra de molts la que s'ham proposat.

AVISOS IMPORTANTS

Cada autor respón en absolut del treball que signa.

Els originals no es tornen.

Tots els assuttes; única-ment per escrit, a la direcció.

ASTERISCOS

Resposta a l'amable subscriptor que ens pregunta si la subscripció que hem denominat col·laboradora dona dret a publicar escrits en esta revista. No hem dit això, ni sabem com ho puga haver entès. Pero per si acás hi ha alguna altra persona que també ho creu, direm que, la col·laboració que necessitem és la de propagador—la nota ho dia ben clar—. Els que simpatitzen en nostra revista, aquells que saben els sacrificis que costen estes publicacions i lo barates que s'han de donar, col·laboren subscribintse per dos eixemplars i destinantne un a la propaganda. Es obra de tots consolidar per molts anys TAULA i ferla posar al nivell de les millors revistes. Els bons originals els publicarem siguen d'autors subscriptos o no, pero els que siguen impubliquables, dolents o vulgars, per uns cèntims al mes s'havia de tindre dret a estamparlos?

La premsa local ha tengut pera nostra TAULA paraules de simpatia que'ns obliguen molt. La *Semana Gráfica*, la envejable revista, ens ha dispensat honors máxims. També *La Gaceta de Levante*, *Heraldo de Madrid*, *Diario de Castellón*, *La Veu de Catalunya*, *La Publicitat* i *El Dia* de Terrassa s'han ocupat extensament del primer número de TAULA. A tots nostra grafitut.

La idea llançada per nostre company Caballero i Muñoz encarint la constitució d'una Biblioteca Valenciana Circulant, ha trobat resò en alguns espirits que, alcançant la importancia del pensament volen contribuir a tan útil mig de cultura. Hem començat a rebre llibres, els primers de nostre amic Toni Peral, i açò ens ha fet pensar que será més eficaz admetre volums de persones que, sense ser autors puguen despendres d'algún llibre dels seus estants, ademés dels autors o editors. Avant. Don Carles Salvador ens ha enviat l'obra original «Plàstic» i el «Compèndi de la Gramática Valenciana» per lo R. P. Lluís Fullana.

Del senyor Peral hem rebut «Breviari Romàntic», de Mustieles; «Esberles del cor», de Puig Espert; «Llibret de recorts», de Bodría; «Cuentos per a els meus chiquets», de Plá Mompó.

Restem molt agrails i esperem que estos altruistes tinguen molts imitadors.

ESTE NUMERO HA PASSAT PER LA CENSURA GOVERNATIVA

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

VOLUM I

NOVEMBRE 1927

NÚMERO 2

AGRAÏMENT

Siga d'agraïment la paraula inicial d'este segón número de TAULA, a la premsa, que ha onejat les palmes acollidores en nòstre obsequi i al públic selecte a qui ham interesat.

Estem satisfets d'haver conseguit una revista literaria orientada en un sentit tan ample modern i civil com ací no s'havía fet. Ja sabem que no està presentada com Valencia mereix—açó no és culpa nòstra—ni en cert aspecte, és la revista que nosatros voldriem... pero és la que hués pot fer si volem que la lliguen mes de quatre dotzenes de persones.

Ella anirà millorantse i esperem que presentant les activitats espirituals de nòstres selectes escriptors. No volem creure en la sequetat cordial o en la desdenyosa actitud davant de una òbra, com és la nòstra, feta ab tant d'amor i bona voluntat.

Als lectors sols els demanem que no els preocupe massa trobar les formes cultes junt a les populars. Del mesurat equilibri de les dos qualitats han naixcut, sempre, les òbres genials. Per això devem estimarles igualment. La virtut d'estos temps és la Tolerancia.

No farem òbra de profit si no som tolerants. Precisa conviure per a que hi haja coneixença i intercanvi. Cabalment lo que ací s'ha desdenyat. Per això cada publicació d'una certa altura que apareix en esta terra ha de fer—com nosatros—l'inevitable pas arrere per a recullir tantes dispèrses voluntats i així es com s'alvança poc.

Algú nos ha retret que no es privem d'emplear alguna que altra paraula estrangera. Cert. Això demostra; que nostra joventut mira cara a Europa i també que, per a una persona de reduïdes possibilitats econòmiques, és mes difícil adquirir la cultura clàssica que 'l pensament mundial. I tots tenim part de culpa. Les Societats valencianes que no han cuidat sa biblioteca com lo mes important de la casa; les publicacions de cert prestigi, que no han segut ofrenades desinteresadament.—Oh, aquells «Quaderns d'Estudi»!... La Diputació, que ha deixat podrir en els archius bona cantitat d'òbres comprades i no repartides; l'Ajuntament, que no ha complit acords presos per a 'l coneiximent de nòstre idioma... ¿Per a qué mes? Pensem que açò ja ha passat i treballem cadascú en lo que cregam mes eficaç. Així, per molts camins, convergirem en la renaixença de la literatura valenciana.

TAULA té 'l camí mes ample i prometedor.

EL CENTENAR DE FREDERIC MISTRAL

Quan F. Mistral, el poeta de la Provença, refusava l'acceptació d'un repòs en l'Acadèmia Francesa responent, ufá, que ja el tenia en l'Acadèmia d'Arles, ¡com giravoltaria els ulls al cel ubriac de passió per la seua tèrra!

Havia sofrit la mófa mes indigna dels intel·lectuals de París. L'havien tret a les taules com un personatge mo'ieresc, cantant, fatxendós, en ridicoles versades als papes i emperadors provençals que eren la glòria del poble. Mes ell, el Poeta, indiferent a tot, en son mas de Maillana cicellava i polia ses inquietuts espirituals maravellores—les de refer sa patria—en la gloriosa llengua d'òc.

Pileres i pileres de garbes rosses de blat sobre l'era. La llunyana i mai finida cançó de la mar i la dels masovers, d'un regust camperol, batent, a favor de l'airet del capvespre.

Ell, el Poeta, medita. Pot ser en París?

Pot ser construíx un bell conte dels reis que caminen per els florits caminets de 'Arlés? O be compadeix, eternit, a Logouvé el secretari perpetu de l'Acadèmia Francesa aleshores, enfurit per la negativa?

Lo cert es que Mistral no aná a l'Acadèmia porque, ja ho hem dit. Ell era *el* poeta i no *un* poeta. I el poeta sense afectació realiza els fets mes trascendentals.

Així, malgrat no haver segut l'iniciador del renaiximent literari provençal—quina gloria li estigué reservada a Roumanille—, Mistral que desde 'ls dotze anys havia sentit el desig de refer sa casa, refent el llenguatge natural, quan en l'any 1904, en la daurada plenitut, se li concedíx el premi Nobel de la literatura, compra el palau de Laval Castellane—amb els doscents mil francs del premi—i funda el museu i l'estudi de la terra provençal, sencillament, com si redactara el darrer vers de *Mireia* o de *Calendau*. El poema de la juvenesa i el de la plenitut per els que Lamartine el compara a Virgili i a Homer i Daudet—que 'ls traduíx al francés—se baralla en les redaccions.

Dos fets, els comentats, que valen per a la immortalitat.

* * *

Laval Castellane! En els crepuscles d'òr, en aquell palau de rica arquitectura provençal—tal com si l'haguera basfit el desig del poeta—els felibres, ja organissats, restauren i polixen el llenguatge de la terra. Roumanille, Aubanel, Mathieu, Gras, Arène, Bremond, Perussis, Wyse i Mistral van teixint l'obra admirable del diccionari, tresor del felibratge, i se inicia la publicació de l'almanac provençal.

Al poeta de l'Avingnyó, de tant en quant, entre la flor de cotó en pel del bigot i la pera li florixen sonrises angelicals.

Per les masíes i els camps endormiscats vel·la i ronda l'ànima de la Provença...

No he intentat descobriros a Mistral. La labor poética está tan expandida i els fets tan aquilatats que no li calen apologistes. Si devots. I a devoció transcendixen els meus comentaris.

Pero volem preocupar als nostres amics, i a tots, desde TAULA—la revista mes escaient—en els esdeveniments literaris de la post-guerra—, no havia de quedar Valencia endarrerida—en totes les vibracions de l'hora i esta ens porta la glorificació de Mistral per a 1930, la dada famosa del seu centenar.

El consistori dels felibres celebra en Montpellier reunions solemnes i en sessió a la que assistiren ventisis majorals i delegats del còs de mantenedors han establert les ceremònies a realitzar en honorament del poeta.

En França s'emitérà un segell postal amb l'imatge de Mistral i en Marsella, capital de «l'imperi del sol» haurá d'eregir-se un monument simbòlic. Se preparen edicions populars de *Mireia* i de *Calendau* i la reeditació del gran diccionari provençal del poeta

Alemania que ja en vida l'honorava—en l'Universitat de Berlín se donava una cá-

tedra en la que llegint *Mireia* s'enssenyava la llengua provençal, segons informació de propi poeta—s'associa als festivals.

M. Hilduig Kjellman, professor de l'Universitat de Greteburg escriu l'història del moviment provençal, segle divuit, estudiant l'obra dels felibres i de la fundació.

En totes les Universitats del mon—ens conta *Les Annals*—en totes les escoles de França hi haurá una festa especial amb conferències i lectures...

La influència del renaiximent provençal en la nostra espiritualitat es ben notada i a d'ella no podem sustraurens.

Si els pobles estranys a l'obra de Mistral i dels felibres senten el dalit d'honorarla en la fetxa del centenar de la naixença del poeta capdal, Valencia restara muda i desentesa.?

Passarán, sonant cembals i mandolines al rim de les taranteles, tot cantant ses alegríes, els trovadors de la Provença, germans de mes enllá les muntanyes esblanqueides.

Que repiquen els cascabells de nostre goig en el chór mundial.

Comprensió i afecte per a d'este esdeveniment que tant ens interessa.

PASQUAL ASINS.

TEATRE D'AVANTGUARDA.—ITALIA

No passarem massa temps sense veure, a les revistes gràfiques espanyoles, clixes i lloances del «*Teatro degli Independenti*» del que n'és creador, campió, i heroi Anton Giulio Bagraglia. I açò, que pera tots deu esser motiu de joia, ens fa témer una malvestat pera nostra xorca dramaturgia.

Bragaglia es l'home moderníssim que ha viatjat, no sols pel plaer de comptar kilòmetres, per altre mes seriòs, com ha estat el de renovellar idees al contacte amb els animadors de la escena mundial. Fon en les primeres passes de sa professió iniciat pel cinema i així es com ara per ara ningú no 'i guanya en la ingenieria teatral, en els efectes de llums i d'ombres, o en escenes mòvils o multiplicant l'escenari o en mil enginys diversos.—Ha arribat fins a emplear una careta de caucho flexible—desesperació dels actors vanitosos—per tal de caracteritzar el personatge, car ell treballa tot pensat que'l teatre es un espectacle ans que tot i deu esser com una orquestació perfecta que feren l'espai, el ritme, l'ambient, el gest, etc., etc.

Diu: Bé está la literatura però sols com una part atractiva, no com la principal. El gran públic refusa la literatura. La seva fórmula es el Teatre Teatral. Teatre d'acció, d'interés. Açò li ha costat prou batalles amb el públic de certa mena, però, amb els autors, han estat homèriques les lluites. Al fi, els poetes, han acceptat el *paralelisme* entre l'obra d'ells i la de Bragaglia. No es que's perd la literatura; és que se li afexeix l'espectacle, la sorpresa, la maquinística i així els autors han restat convençuts de que'en guanya la representació.

Clar está que donará goig; un director que tot ho sacrifica a donar ambient, visualitat i harmonia de totes les parts i damunt pren les obres de Vedekind, Shaw, Pirandello, Strindberg i els mes grans autors no es troba tots els dies. Pero quan pensem com entenem a Espanya el teatre *teatral*... ens esglaiem.

A França, que segueix interessada el moviment, Jean Carrere ha dit: «Hagué un temps que l'Itàlia imitava; hui es l'avantguarda». Exacte. Es de tots els vanguardismes el mes ben entés. El que no li mancarán devots perque té aventatges sobre l'avantguarda alemanya que és partidària de la escena única; sobre'l *surrealisme* francès que és fonamenta en l'originalitat de les idees, lo que sovint vol dir damunt l'extravagancia; té mes visualitat i enginy que'l teatre dels russos i no es capfica en les obres d'uns autors de poble determinat. Lo millor dels millors interpretat de la millor manera. ¿Hi ha qui done més?

ENRIC NAVARRO-BORRÁS.

MIRACLE DEL BON RIMER

I

La doncella
maravella
de la vega i de la llar;
la que feu de l'alqueria
un alcácer d'alegría
i un altar,
está mala, molt maleta:
se diria que pareix una oroneta
malferida pel dardell d'algun pesar.

Ningú sap la malaltia;
han vingut en romeria
els galenos de mes fama en la ciutat;
veent el mal que la tortura,
tots digueren: No té cura;
es inútil, combatir la enfermetat.

Ja no s'ouen les «albadés»
ni les rústiques tonades
del corteig dels rondadors:
ja no venen les donzelles
recitant belles conselles
i el pit enjoiat de flors:

Ja no plora la guitarra
junt a l'ombra de la parra
les coples del bon amor,
i l'ampla vega florida
que'es el himne de la vida,
huí es el càntic del dolor.

* * *

En l'alqueria xiqueta,
la gent trista, ja no riu;
qu'esta la xica maleta,
i ploren per l'oroneta,
que busca en el cel, el níu...

II

Tots dormen en la casa. La Mare junt al llit
de la malalta, plorant, passa la nit,
acaronantli el front de blancor freda.
La rosa que's desfulla es queixa queda.
¿Que tens filla del cór?... ¿Que't desinquieta?
¿Que tens filla de l'ànima?... respón:
reclinat en mons braços i queteta,
te rendirà la són.
Dorm, qu'els llamps de l'aubá baix del Cel blau,
apagaren la llum de les estreles,
i en l'horta el soliloqui de la pau,
trencaren les primeres cantineles
de les campanes saludant a Deu.
Dorm, que d'amor encesa,
la Mare per tú resa
al Cristo que agonisa en una Creu»...

III

Els aucells, al trinar, la primavera
anuncien armoniosos i parlars:
canten els homens ses cançons en l'era
i embriaguen l'espai els gesmilers.
I com un auell mes que l'alegría
canta i sap sols de l'amargor son pit,
ha vingut un pelegrí i en l'alqueria,
prega asilo perquè diu qu'está ferit...

Tots l'atenen. A la gent que li rodeja
diu solemne: «No'es del cós esta ferida:
es mes fonda; me la feu cruel la vida,
en la llansa de la envetja.
Doneume asil que quant renaixca el dia,
jo tornaré a la ruta de mon sí,
a qu'm ferixca de nou la melengía
com les blanques espines del camí;
i besaré germans,
les piadoses flors de vostres mans.
Com és ferida qu'en lo cór s'amaga
jo tancaré la llaga,
apartantla un moment de la memoria.
¿Voleu que vos resite alguna historia
d'amor o la consella
d'un llop que un día se menjà una ovella?
¿O voleu la cançó
que canten els soldats en la batalla?»...
I una velleta que hasta entonces calla,
diu plena d'emoció:
—«No cantes bon rimer. Si tu tens pena,
el dolor es cadena
que a tots apresada y a ningú respeta.
No cantes bon rimer; qu'está maleta
la filla del meu cór,
i no sabem si és mal o si és engís,
pero sabem... que'es mor».
I en l'ànima transida
per el dolor estrany, diu el trover:
«Avans de la partida,
vullc vore a la malalta, si pot ser.
Siga l'únic favor;
que si es engís d'amor,
soc oroneta que deté son vol;
jo la faré reviure en una frase;
jo faré que son cór d'amor s'abrassa,
com a mosatros mos abraza el sol».

IV

Junt al llit de la malalta, el rimer de l'armonia,
repetix la lletania
de l'amor i de la fé.
En els llavis de la Mare ha florit una promesa:
la doncella ja suspira; del carinyo quedá presa,
i sonriu com una nina... i pareix qu'estiga bé.
¡Un miracle!... diu la gent tota asombrida,
comentant la immensa sort,
de vore de nou la vida,
en un cós qu'estava mort.
¿A qui deuen la ventura
de borrar una amargura
qu'els feu derramar el plor...
¿Fon Deu per sa Santa Lley?
¿Fon per un Sant el favor
o per la gracia d'un Rey?
I a tot el que li pregunta
diu un vellet que ja apunta
prop d'un segle: «Res d'això:
fon miracle d'ilusió;
El trinar d'una oroneta
de l'amor, que passà inquieta
i ensengué un pit de passió.
Fon, que la curá un poeta!»...

ALFREDO SENDIN GALIANA

POR

Al girar Climent el cantó amb passa llaugera, topetà amb un home d'aspecte dubtós que allí estava parat. L'home va proferir una blasfèmia i s'ajupí a plegar de terra el cigar que, a la violència del topetó, li havia caigut. Climent acellerà el pas sense girar el cap, una miqueta sobresaltat. De lluny sentí com el desconegut el cridava insistentment: Xist, xist...! Climent no s'aturà. Quan fon allunyat un bon troç, girà el rostre temeros de que 'l seguira.

Poca gent transitava a aquella hora. El rellonge de la Seu acabava de tocar les dotze i mitja amb una batallada llarga que arribà a ses oïdes amb opaca sonoritat. Moderà un instant la marxa apressada i va esplaiar l'esguard, àvid, a la llarga de tot lo carrer. No va distingir be, perquè éste es trobava sumit en la obscuritat fantsols minvada per la llum esmorteïda dels fanals de gas. Li semblà que, no molt lluny d'ell, algú s'ocultava en el buit d'una portalada.

Sentí per tot ell una estranya sensació que li paralisà la sang dins les venes. Es sentia empal·lidir. Al rependre la marxa, instintivament, es va palpar l'americana de la banda del cor. No podia anar tranquil. Malaida idea la del seu quefe de fer-li endur aquells diners!

Havien tingut d'anar a la oficina a aquelles hores inusitades per a finalisar la liquidació semestral, que 'ls duia ocupadíssims aquells dies. Era més de mitja nit quan acabaren el treball. Ans de retirar-se, el quefe havia dit a Climent: «Convindrà que no deixes vosté en la caixa ninguna cantitat. Tinc entés per el veí, que les nits passades han vist rondar per estos voltants alguns subjectes de traça sospitosa. No siga que preparen un colp». Esta advertència sonà a manament en les oïdes de Climent que desempenyava en la oficina el càrrec de caixer i prenint els billets que hi havien, feu un paquet i se 'ls guardà acuradament.

Per això no podia estar tranquil fins aplegar a casa i dipositar-lo en lloc segur. La presència d'aquells malfactors, lo apartat del lloc i l'hora, tan propícia per altra banda, per a perpetrar qualsevol malifeta, el tenien desinquiet.

Desembocà al parc d'Emili Castelar. Alguns nociàmbuls, gent jove i sorollosa, anaven agrupats parlant fort de coses trivials.

Rodejà el jardí, encara que açò suposava un retràs en son camí, per no encontre-se amb aquells vagabundes que dormien damunt els bancs de fusta, a l'ombra de l'arbreda negra i misteriosa en la nit.

Quan entrava en lo carrer de la Sang, sentí darrere d'ell les passes acellerades de algú que pugnava per alcansar lo. El cor li feu uu bot; les cames li flaquejaren. Casi alhora oí una veu que 'l cridava:—Climent! Climent!

No pogué fer altra cosa que aturar se. Un home, de mitjana estatura, li s'acostà.

Duia barba nazarena i en sa cara i en sos ulls tenia un aspecte ferotge. El cubria una roba desmesurada i per la obertura de la espellifada americana li se descobria el pit nuet.

Era Rosales, no recordava? aquell empleat de la casa Z. amb qui tantes vegades havia despatxat assumtes de la oficina. Tenia tres fills, la dona baldada i ell era cessant feia set mesos.—Podia allò soportar-se? Li demanava—amb to que mes que a súplica sonava a amenaça—que li donara ajuda amb alguna cantitat, pues de lo contrari «anava a fer-ne una grossa».

—Perque jo no vullc fer una barbaritat, sap vosté? Perque jo soc un home honrat. Ara, que quan ú veu que els fills li se moren de fam, aleshores... No sé...

Climent no recordava be d'aquell subjecte i dubtà de si seria en veritat qui havia dit o si tendria davant a un atracador. Pero sos ademans descomposts i la ferocitat de sa mirada l'acovardaren. Mirà disimuladament als costats per si descobria algun passant i disposat a cridar—¡socós! si aquell home l'agredia. Ell semblà advertir-ho per el gest de ira que reflectí son rostre. Climent, tremolós, sense exacta noció de lo que feia, va trau-

re el portamonedes i li donà una cantitat. La expressió de l'afavorit s'endolcí i barbotejant algo inintel·ligible s'allunyà.

Climent respirà com lliure d'una opressió. Malaida ocurrència la d'aquell home! I vaja unes hores per a aturar a ú amb semblants peticions!

Seguí son caní en direcció cap a casa. Vivia en u d'aquells carrers ombrius i tortuosos que rodejen la Escolapia, alberg de gent pobruca i artesana. Els carrers, conforme s'allunyaven del centre de la urbs eren més solitaris i obscurs. Sols de quan en quan, apareixia als cantons la flameta groguenca d'un fanalet de vigilant con un ull que vel·la i la sòn va enterbolint. Climent anava depressa. Ja era aprop.

Aparegué el carrer a on habitava. Sorgint de la taverna cantonera, una llum vívida, rogenca, projectava un rombe sobre l'empedrat del carrer. S'escoltaven agres remors, veus destemplades. Un home a la porta, adoptava grotesques positures i raonava animadament amb un personatge invisible. Era curiós de vore, en aquella projecció inversa, les estranyes poses d'aquell individu. Quan Climent passà per davant d'ell, feu una tombarella i casi es precipità sobre ell. D'un bot reculà Climent fins a la paret, sobresaltat per aquella inesperada escomesa. Amb un moviment automàtic es tentà la dissimulada prominència que li feien els cabals de que era dipositari.

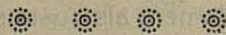
Més enllà, a la cansada llum d'una bombeta elèctrica una parella disputava. Ell amb tota la traça d'un «pinxo» de bordell. Ella una d'eixes desgraciades que fan el més baix dels comerços. Ella li escopia paraulotes obscenes. L'home renegava, amenaçador, i alçava els muscles contonejant-se amb aquell aire pausat, solemne, peculiar del «valent» quan va a renyir. La dona s'envalentonava en sos insults. De repent, l'home alçà la mà i li-pegà una forta hofetada. La pecadora, llavors, feu un crit estrident, agudíssim, com de bestia castigada. Ell persistí en sa actitu agresiva i es dugué la mà a la butxaca com cercant un arma. Climent, espantat, va pressentir el crim. Hagué de fer un gran esforç per a contindre's de arrancar a córrer. Un malestar profund, casi físic, el prengué. Sense girar el cap, amb pas viu, es dirigí a la porta de l'escapeta. Ja estava en casa! Obrigué apressadament i la fosca de l'escala se l'engolí. Furgà en la butxaca i va traure la capseta dels «mistos». N'encengué u i a la seua flameta blavenca i vacil·lant anà ascendint entre les parets humides i escapçades. Uns pocs esgraons el separaven només de la porta de l'habitació, quan li paregué percebre una tos fosca i continguda que sonava més amunt, vora l'errat tal vegada. Es detingué un instant per escoltar millor, i... efectivament, algú fossia al replanell de més amunt. Pot ser un lladre? A la sola suposició una suor gelada l'invadí. Casi no acerbà a trobar el forat del pany quan volgué introduir la clau per a obrir la porta. Ja dins, a palpentes, rodà la clau i passà el forrellat. Prengué resoll un instant i donà volta a la claueta de la llum. Un silenci profund reinava dins la casa sols esquinçat per la palpitació del rellonge del menjador.

La seua esposa dormia tranquilament, ben agena als seus sobresalts. Va traure el paquet dels billets i els ficà baix la capsalera. Es va despullar ràpidament, recelós, esmolant l'oït a intervals per si distingua la tos de l'hoste misteriós de l'escala. Es ficà al llit i es tapà fins al nas tenint compte de no moure cap soroll. Restà, qui sap el temps! in-mòvil, amb els ulls oberts en la foscúria, atent als més petits sorolls. Encara li semblà oir varies voltes la tos seca, repetida, del «lladre» de l'escala. Un ariçó de fred li corre-gué per les espalles. Tenia els nervis a la màxima tensió. Li paregué que furgaven el pany... Dominat pel terror, tancà els ulls i es tapà cap i tot amb la roba del llit.

Tocà el rellonge unes hores, transcorrí temps, tornà a sonar el rellonge i Climent, cansat, agotat, va ser invadit per l'estomordiment precursor de la bona son...

Els primers raigs de l'aua, rossos com la cabellera de un àngel, començaven a filtrar-se per els badalls del balcó.

F. CABALLERO I MUÑOZ.

POEMES DE SALVADOR VERDEGUER

EL SOLET D'ABRIL I MAIG

Quin goig dona al demat
Entreobrir-li el finestral
Al primerenc rajoli
De solet primaveral!
Es una clarícia, un brot
De llum que el cel nos envia
Per a despertar-ho tot
Amb un bes de poesia.
Ve tan fresc, tan pentinat
D'olors verges tan ungit
I tan dolça claretat!..
Fora cometre un pecat
No aixecar-se al punt del llit
I saludar-lo amb un bes
I preguntar-li—¿Qué hi ha?
I tindre 'l un moment pres
En la conca de la mà.
Jo el vullc com a un bon amic
Mai se cansa, mai té presa
Quan més adormit estic,
Amb més carinyo me besa.
Si em llave, es clava en la pica,
Si em pentine al espill ve,
Si cante, als ulls me se fica
S'eixampla, se clarifica,
I en la boca s'em deté.
Ell me va dir no molt ha
Que es pobret, mes si Deu vol,
Tots els dies me dura
Una almoineta de sol.
Rajolinet dels bons dies
Quan aplegue lo temps crú,
Tot voltat de bruxeries,
Vine a portar-me alegries,
Vine, no me faltes tu!

L'HORA CONFIDENT

Cualla el fret; junt a la llar
Medrosa t'has recullit
Amb lo tabac ple de randa
Amb lo cabell ple de fils.
El gat dorm junt a les brases,
Ton germanet en lo llit,
El rellonge filosofa
Tu bas somniant i cussint.
Es l'hora confident, l'hora
Romàntica de la nit.
En torn a tu, fan els àtoms
Del silenci, un camarí.
Ja estàs sola, ja eres teua
Ja et pots mirar fit a fit
Els ulls te se clouen mítics
Inconscient fas un somris.
I l'agulla passa i torna
Perseguida per lo fil
Com un boig tancat de sobte
En el fons d'un laberint.
Surt un secret de la boca
En les ales d'un suspir
Fa un dibuix sobre la roba
I se pert en l'infinit.
Te tremen els llavis, te
Se desinqueten els pits.
I ta faç rossa té un tèt
Vermell que la colorix.
Es la primer confidència
Que t'ha fet el esperit
El silenci es fa mes ritmic
Tu vas somniant i cussint...

APUNTS DE VORA MAR

EL MATÍ

El matí es una acuarela.
Surt lo primer raig de sol
Com l'arista de una vela
Que pren sobre l'aigua el vol.

La mar se fa tota encesa,
D'unes claretats xillones.
Neptú se desperta i resa
El prec humil de les ones.

Les naus que dormen lligades,
Al bes de la claretat

S'engrunsen alborotades
En desig de llibertat.

D'una antena prenen vol
Quatre llaugeres gavines
Que s'en van a beure sol
En les copes matutines.

El cel blau se torna ros.
L'aigua d'un vert clar de pites.
I es donen un bes les dos
Serenitats infinites.

LA VESPRADA

*En el capvespre la mar és
Trista com l'aigua d'un estanc.
El sol, ferit
Li dona un bes
Humit
De sanc.
La mar se torna blava
I en sa pell infinita
Una estrella se clava
Recclosa i medita.
El sol redola ensanguinat;
Com una queixa
Deixa
Una fredor de soletat.
Hora ferventa.
Hora de dolor
En que's presenta
Damunt les ones el Senyor.*

LA NIT

*Ja la nit temorega
Vora la mar se sent.
Hi ha un vent
Sutil que frega
La carn manyagament.
Tot ol a brea i sal.
Tot està mut.
L'aigua té una quietut
Musical
De llaut.
En son camari tranquila
Una
Mitja lluna
Fila.
Ones endins
Veig navegar les naus
Que guien els marins
Per entre la quietut de dos mars blaus.
Tot d'ensomni corprés
Me pareix rebre en plena
Boca ferida, el bes
D'una sirena.*

MAL D'AUSÈNCIA

Caminavem per la muntanya voltats d'ombra; densa obscuritat d'una nit sense lluna, en la que'l cel espurnejava l'argent viu dels astres damunt del blau de la immensitat.

S'oïen cantar els grills molt llunt i molt amagats, i les muntanyes nos tancaven dins d'un cercle ondulant i fosc.

Jo viajava muntat sobre la mula qu'el meu guia portava dels ramals, i els dos, silenciosament, sols pensavem en guanyar camí.

Portavem ja cinc hores de marja, i per mes que'ls meus ulls volien descobrir alguna senyal de proximitat, no sortia esperança alguna en el misteriós murall de muntanyes.

—Quan apleguem?— vaig preguntar. I l'home trist i callat que m'acompanyava, respongué:

—Baix d'aquell estel de sobre la muntanya baixeta, cau la masía. Mentre dia aixó, crec que assenyalava la estrella dels Pastors, que damunt del horisó brillava serena i blanca.

Contemplant la hermosura de la nit havia jo oblidat el motiu del meu viatge i, ara, al nomenarme la masía, vaig recobrar el pensament i recordí que no era aquella una marja recreativa, si no tot lo contrari, ja que'n la masía esperaven ansiosament la meua visita. La visita del mege!

Per mes que cavilara no trea res en net, fent càlculs sobre quí seria el malalt.— El meu amic?... La seua mare?... Per aclarirme un poc preguntí al guia i tan discret i boirosament em respongué, que'l dubte em rosegava lo mateix. . tal volta algun criat... o la familia de l'estager... a qui estimaven molt...

Després, un poc distret me vingué al cap la historia amorosa del meu amic causa d'aquell isolament en el ferestec desterro de la masía.—Huría pogut oblidar? Com havia sabut ferli sentir un amor frenètic aquella inglesa!... La que ballava dances gregues imitant estàtues de l'antic en els intermijos del «Ideal-Hall».

Mis Cordelia! Tenia una bellesa eixuta, serpentina, i els ulls tan allargats i negres com una egípcia. Després de rendir-lo en uua passió nova i desconeguda, lo mateix que fan totes l'havia abandonat.

Jo, per aquella part, estava tranquil, les darreres lletres de l'amic eren alegres i optimistes, parlantme continuament de la vida pura del camp i d'exercisis físics. Per aixó m'extranyava aquell avís precipitat escrit per la seua *mamá*.

Tot pensant en èstes coses en aixecar l'esguard i mirar a l'endavant me sorpren-
gué veure en la obscuritat una fantàstica il·luminació que bordejava el camí. Era que ja aple-
gavem i en obsequi meu, eixia a rébrem un estòl de giquets i fadrins duent a la ma tees
ardint.

Aquell aspecte de festa no fea presumir la presència de cap desgracia ni enferme-
tat, i efectivament vaig trobar a Dario alegre i obsequiós i a la mare somrient, encara
que un ombra velava aquell front venerable i dolç ornat de cabells blancs.

Dario me digué que estiguera tranquil—la causa de buscar-me era sols un desig
de veurem, de tindrem al costat seu i passar uns dies junts; ja perdonaria jo la molestia
puix bé ho valia la nostra amistat,—pero la mare, em mirava fixa i enigmàticament
d'amagat del fill.

Després de sopar parlarem dels nostres assumtes i preocupacions, sempre ani-
mats, pero comprenint la natural fadiga del meu viatge prompte em deixaren pera anarsen
al llit. La mare, pretextant d'indicarme la meua habitació vingué a acompanyarme i molt
afligida em va descifrar el misteri.

—M'havien cridat pera consultarme, ignorant Dario. Jo com amic i mege a l'em-
semps, podria explicar-li mes interesadament lo que observava en son fill d'extraordina-
ri i extrany. Ella no ho comprenia. Arribava a pensar si estaria boig. L'havia fet seguir,
l'havia espiat i estava inquieta. Dario, tots els matins pujava a la penya blanca i visita-
va'l jardí—que antic i oblidat tot estava en runes—cullia flors i sentantse sobre les pe-
dres del cingle, contemplava amorosament una estàtua de Venus que, per casualitat, es
conservava; de prompte, com si la estàtua el cridés, acudia solícitament i mormorejant
paraules l'acariciava omplint de besos la figura freda i blanca.

Jo, vaig procurar consol a la bona senyora que plorava afligida. Res de tot allò
me pareixia fora dels límits de la raó. Dario era un temperament enamorat de l'art, prou
fantasiastre, poeta a voltes... ¿qué tenien de particular aquelles expansions trobantse sol
en el camp sinse tindre en que distraures? Era com un joc que havia tret el meu amic.
Malgrat aixó li vaig prometre a la amable senyora que l'examinaria atentament.

Un pòc preocupat vaig quedar després d'aquella conversa perque en veritat, les
extravagancies del meu amic me començaven a inquietar.

* * *

Al matí següent em despertaren els galls que saludaven un bon dia de sol; pel fi-
nestró mig obert entrava la llum clara i alegre i un troç de paisatge s'endevinava al fons.

Vestit i asomat a la finestra, respirant l'aire pur, m'entraren ganes de correr les
muntanyes. Quin goig deuria donar un passeig matinal! I ple d'alegria m'en vaig anar a
l'habitació de Dario que estava silenciosa i quieta.

—Eh, que ja es hora, amic. Vaig cridar i al no respondrem vaig endinsarme, obrint
el finestró i no trobant el Dario. El llit era desfet.

Preguntant als criats m'enteraren que un pastor havia vist al senyoret camí de la
muntanya i que la senyora descansava.

Em vaig alegrar perque coneixent el camí ja podia anarmen i fer la primera ob-
servació. Muntanya amunt anava imaginant sorprendre al meu amic en el culte idolàtric
a Venus que ell havia creat en els ferestecs indrets de la muntanya brava.

Vaig arribar. En l'antic jardí no hi havia ningú. Les abelles afanyosament feste-
javen les flors que creixien entre pungen i malesa i en la *glorieta* de baladres i murta
pregonament verda, sols restava el basament verdinós de una estàtua.

Vaig quedar molt despagat. Una idea terriblement angustiosa creua per mon cer-
vell i vaig mirar pel cingle instintivament.

Al fons de l'abisme trobarem al meu amic horrorosament destroçat. Junt a son
còs hi havien troços de un marbre tenyit de roses de sang; el cap de la estàtua havia
quedat casi sencer. Encara es vea la sonrisa serena i candorosa de Venus.

La tragedia quedá aclarida, quan, entre les mates, trobarem el retrat de una dan-
çarina, hermosa i somrient, fent la imitació de un marbre clàssic.

FRANCESC PAULA RAMIREZ.

GLOSSARI CIUTADA

¡Ai, Deu meu, i quin sentiment valencianiste glaifa al fons del cor de aquest indiferent poble nostre! ¡Qui ho cregués! ¡Qui ho sospitara! Estem que no ens arriba el elàstic al cos. ¿De goig? ¡Qui sab! El adage valenciá diu: «No et fies de l'aigua mansa». A lo millor, el caliu del nostre patriotisme que dorm sota cendres per espai de segles, arbora en flama i reviva còsos morts per la inèrcia i il·lumina inteligències no gaire despertes al sentiment valenciá. A lo pitjor, aquesta explosió de sentiment valencianiste acaba en «falla», en bescuitá i en espurnes de focs artificials. ¡Deu ens guard de pecat i ens lliure de penitència!

Es ben cert que no ofen qui vol, sino qui pot. Pero—«no es morta, no es morta, la noble, la forta raça... etc.»—surt un personatge de género ínfim a escena, a una escena no tan nodrida de literatura sana com ben servida de esculpturals pantorrilles, i al fer un públic elógi del pobles treballadors d'Espanya— que segóns el dit personatge son Barcelona i Sevilla—, el nostre sentiment, susceptibilíssim, queda ferit, i la ferida provoca una forta xiuladissa de protesta tan unánim, tan rítmica i tan melodiosa, que be pot aprofitar aquestos motius el mestre Guerrero per a una nova producció sarsuelera. El xiulit es innegablement un aire popular que deuen tindre en conter els glossadors de les costums dels pobles.

Estem emocionats per el fet i la espontaneïtat de la protesta, pero forçosament hem de reconeixer que son mal aprofitades aquestes explosions esporádiques de nostre feble valencianisme. Be per la protesta quan la provoca un sentiment de defensa a la nostra patria, pero ara el fet no valia la pena. Hi ha que tindre en conter que reconeixer la virtut del treball en ú, no vol dir que l'altre siga un maltreballa, de la mateixa manera que diguent-li guapo al noveliste Retana no es pot donar mai per ofés l'exministre Bergamín.

Ade més, a Espanya tots som treballadors, mentres no es demostre lo contrari. A Espanya, i a tots els puestos, hi han tres menes de treballadors: els que busquen la feina, els que esperen que la feina els busque a ells i els que fugen de la feina. Hi ha qui treballa als telers, hi ha qui treballa llaurant la tèrra pròdiga i altres treballen per a viure del favor oficial—¡que n'es de penosa aquesta feina!—; fins hi ha algú que treballa per no treballar, fent xistes i tocant la guitarra.

Altra cosa han de tindre en conter els protestants de «El sobre verde», i es que els actuals ingèntis teatrals sarsueleros están supeditats a la rima. En castellá Sevilla rima amb «mantilla», amb «chiquilla», amb «modistilla» i amb «manzanilla», i açó es una grossa disculpa per als autors que no trobarien segurament per a Valencia mes consonants que «Audencia», «pendencia» i «violencia», paraules totes que no inspiren cap acte de aquestos de fácil éxit on es ballen «charlestons» i es diuen tonteries.

Mes val que Valencia no siga mai motiu de argument derevista sicalíptica. Quede aquest procediment de anunci de atracció de forasters per a les ciutats o regions que ho toleren o que ho necessiten. La enorme, potèntissima importancia económica, artística, industrial i agrícola de nostre gran poble no ha perdut res del olvit que amb ella han tingut uns senyors forasters autors de pobres concepcions escéniques. Com no hagués guanyat res tampoc si aquestos senyors s'enrecorden d'ella.

Nosaltres es sentiriem mes ofesos al veure en la escena del género ínfim passejar la nostra Senyera o qualsevol símbol valenciá cantat per dones amb «maillot» i al ritme de música del mestre Guerrero.

Si arribara aquest cas, llavors sería justa i adequada la protesta.

ENRIC DURAN Y TORTAJADA.

COSES D'EN SALVADOR GINER

L'apostol immortal de la música valenciana, a pesar de lo seu caràcter tan tendre i bondadós, es permetia a voltes certa classe de bromes o ironies; pero de bon gust; tan fines i delicades com pogueren ser ho aquelles fresques melodies qu'inspiraren los seus poèms sinfònics valencians.

De tots es sabut qu'una bona part de nostra present generació musical begué en les sannes e inagotables fonts del autor de «Una nit d'albaes».

Un discipul (desaventajat per cert) que tenia el cap ple de suro i volia adelantar mes de lo degut junt ab les lliçons de composició, sempre li portava a En Salvador algún joguet o ballable brollat d'aquella testeròla tan fofa.

Nostre sabi mestre l'amonestava carinyosament, diguentli que no perguera el temps en aquelles tonteries; pero l'aspirant a compositor may li fea cas.

Un dia de tants va compondre una maçurca, i ab l'ilusió del que creu haver fet una gran cosa, li dugué a En Salvador, diguentli:

—Fixes be en esta maçurqueta i vorá qué bonica és.

L'autor de «L'entrá de la murta», sense ferli cas respongué:

—Me pareix, giquet, que com no me cregues, vas a ser un sabater de remendó tota ta vida. Estudia mes i compón manco.

Pero el fabricant de valsets, cabota que cabota:

—¡Fixes, mestre, i vorá quina melodia mes dolsa té esta maçurca!

Entonces En Salvador examiná aquell deslligament musical; i després de dibuixar una sonriseta molt socarrona, exclamá:

—Es de veres, ché; esta melodió té tota la dolçor d'una carabaça.

ALBERT MARTÍN.
Villamarchant, Octubre

¡PAREIXEN DE VERES!

La tia Tona, venedora en lo mercat de Valencia, tenia en sa casa una bona cantitat de pollastres i gallines.

Un dia quan manco s'ho figuraba, recibí la visita d'una senyora que desde fea molts anys li comprava les verdurees, la qu'anava acompanyá de la filla i el corresponent novio.

La tia Tona els ensenyá la casa i al entrar en lo corral, la senyora, qu'era el verdader i exemplar de «nova rica» digué al vore una simpática collecció de pollets de cria:

—¡Qué bonicos!

—*Son d'incubadora*— aclará l'ama de la casa volent enaltir mes la condició dels animals,

—*Puix, mire, pareixen de veres...*— exclamá la senyora en qüestió, convensuda de que parlaba com un llibre...

¡EIXES CASTELLANAES!...

A un poble pròxim de la capital aná a passar l'estiu una tal donya Teresa, acompanyá de les seues filles.

Alquilá una caseta de recent construcció, l'amoblá caprijosament i als pocs dies era el punt de reunió de les families mes distinguides del poble.

Una vesprá de tantes fon oríge de la conversació la gran cantitat de finques noves que se construïen en les afores del poblal i lo que per a tots tenia el nom de casa o finca, per a donya Teresa i filles era

chalet, hotel o quinta.

—*La cantonera es la que mes llama l'atenció*— digué donya Teresa.

—¡*Oh, si vera la mehua!*— exclamá ú qu'acababa de ser presentat.

—*¿Qué vosté de qué «quinta és?»*— preguntá donya Teresa.

—*¿Yo? De la quinta del huit, pero me salvé per fill de viuda.*

Josep M.ª JOAN GARCÍA

VIDA PROVINCIANA

Clar dumenge. Repiquen les campanes al cim de la daurada catedral i ompli la gent les rues ciutadanes medint el pas ufana i solemnia.

Vesprada. Les families dels burguesos, ben habillades van a pendre 'l sol. La tropa i el servei es fan promessos. L'escolar s'eixercita en el fútbol.

Al riu dormisquen peixcadors de canya i fan, els mes valents, de Tartarins. Mentres que 'n el café arreglen la Espanya el sabater i el del ultramarins.

NOTICIARI BIBLIOGRÀFIC

Joanes.—*Pintors valencians de la renaixença.*—*Manuel González Martí «Folchi».*—*Societat Valenciana de Publicacions.*

Amb este volum inícia son prestigiós autor una sèrie sobre el tema que ben clarament expressa en el susdit epígraf.

Seguiran a la de Joanes les monografies sobre Ribalta i Ribera. Vol dir açò, propòsit d'articulació, d'unitat. ¡Gran intenció ésta en la terra de l'esforç aïllat, de la veleitat estèril. Vol dir, que, a la joia per el treball monogràfic, hem d'afegir l'agraïment vers *Folchi* per la forma sistemàtica, eficient, de la seua obra.

(I també nostres mercès fervents als propulsors de la S. V. de P. per l'amor a les coses nostres que suposa tal empresa editorial. Patriotisme enfocat vers la cultura i a prova del propi peculí. Ara per ara, no 'n trobem altre de més fi.)

Es tracta d'una obra de divulgació artística. L'autor s'ha vist obligat a imposar se fortes limitacions d'extensió, de profunditat, en gràcia al propòsit vulgarisador que l'anima. Així i tot, ell ha sabut conservar—màxima dificultat de tot treball somer—lo essencial, lo medular.

En ella comença per estudiar les circumstàncies que preparen l'adveniment renaixentista a nostra terra. L'intercanvi, que sovintejava en ¡les centúries migevals, entre nostres homens i els d'Itàlia, la influència dels forasters Ferrans, heralis aleshores de l'italianisme. Cóm l'art renovellat impresiona l'ànima de Joanes fins que marxa a sadollar-se en les fonts primigenies. Leonardo, Rafael...

Analisa després, Folchi les característiques de l'obra de Joanes i per a efectuar esta llabor s'interina—amb delectació amorosa—per les més famoses obres del Mestre, existents la majoria en la Iglesia de San Nicolau de nostra ciutat.

Dedica també una bona part del llibre a dades biogràfiques, exposant les boires que encerclen tota la seua gloriosa vida. Desde els dubtes sobre la fetxa de son naiximent fins a la inseguritat de fixar la casa on va residir.

Il·lustren l'obra profusió de dibuixos—de Folchi—i gravats de les més notables taules de Joanes.

Los grandes maestros del Renacimiento.

Recent publicació del mateix senyor González Martí. Es una bella obra de divulgació. Sèrie de monografies sobre les figures de major relleu artístic d'aquell moviment que, naixcut a Itàlia, trasbalçà l'esperit del món sancer.

L'obra i la vida d'aquells superhomens va a ser exposada al gran públic—la dedicada a Vinci ja ha vist la llum—amb aquella senzillesa i fervor que endolcix la freda llabor d'exègesis d'ordnari pesada, poc suggestiva, quan el que la realisa, no és, abanda d'un estudiós, un artista.

Per a fer-ho més asequible a les classes modestes, l'obra se repartirà en quaderns al preu de 60 cèntims, cantitat exígua si es té en compte la edició cuidada que d'ella s'ha fet.

Va ademés prologada per el prestigiós crític d'art José Francés i il·lustrada, a més de per esmerades reproduccions de les obres dels Mestres qual

vida es glosa, per gracioses ornamentacions traçades per artistes de gust tan selecte com son Amelia Cufat, María Leandro, Dubón i Muñoz Dueñas.

¿Caldrà dir que creem un deure qu'l públic responga a l'esforç nobilíssim, agotant les edicions?

El Derecho consuetudinario en Altea, villa del Reino de Valencia—Francisco Martínez y Martínez.

Don Francesc Martínez, és un artesà en el sentit d'artífex que 'ls francesos asiguen a la paraula i que clar, en este cas és el que escau. Perque la activitat de l'il·lustre escritor és eixemplar.

S'ha proposat l'autoritat historiador que és el senyor Martínez, recopilar l'interessant i variadíssim folk-lore de la vila d'Altea—¡la lluminosa i mediterrànea Altea!—per a ofrenar-li la seua obra en present filial.

Cap modalitat, cap matie escapa al seu propòsit. Ara és el dret consuetudinari d'aquell indret de la Marina lo que ha absorbit ses múltiples activitats.

El nom de l'autor excusa fer cap encomi respecte a la manera, pulcra, amorosa, amb que realisa el seu propòsit.

El conte d'Altea prologa el llibre fent remarcar els punts a on culmina l'acert i l'interés de l'obra.—C. i M.

TOIA MARCIDA. (*Cinquanta sonets*). Michel Ventura Balaña, Madrid, C. Granada, 2 pral. *Contra gir postal de tres pessetes el rebreu certificat.*

Encara hi ha qui escriu sonets? Encara hi ha qui fácil i bellament, dins la clàssica norma, diu coses noves i alades. Este llibre que, per la gentilesa de l'autor hem saborejat, es d'un franc optimisme comunicatiu. Sembla el llibre d'un trunfador que escalant el pinàcul, la marxa—llunt de serli fatigosa—encara li deixa llençar muntanya avall els rocs que l'entrebanquen, d'un puntelló decidit.

Abundós d'images, rotund en els apòstrofs, sense que li manque delicadesa i ple de sentiment, es llig, malgrat la seua ortografia tan etimològica, en una agradable sessió.

L'heroisme de Ventura Balaña arriba a haverlo donat a estampar en Madrid lo que 'l fa més estimable per esta circumstància i el limitat tirage.

La manca d'espai ens priva de fer mes ample comentari. Millor que tot, serà que's veja un sonet.

DOLCES MANS

AN'EUPHEMIA LLORENTE, POETESSA.

¡Dolces mans qu'endolsiu la meua testa
Quan me l'amanyagueu tant dolsament!...
Cada cop qu'em toquen amb gest de festa
Sento al cor un joiós transportament.

Creuria qu'és la ma de Deu xalesta
La qui posa en mon cos el gaudiment
Car no hi ha joia com la joia aquesta
¡Oh, dolces mans!... ¡Com sento agraiment!...

¡Vosaltres, que sembleu magnolies closes,
Molt mes fragantioses que les roses!...
Tendres diits que dels lliris sòu germans!

¡Mans émules del nacre i de l'ivorí!
¡Mans de color rosat i blanc marmori!
¡Amanyagueu-me sempre, dolces mans!

Játiva Turista

Hem rebut esta bella publicació de propaganda del turisme en elegant fullet, mensual de 32 pags. Està patrocinada per l'Ajuntament de la veïna ciutat i es una cosa que ens roba el cor. Quan d'amor hi posa en ella la mà sabia de don Carles Sarthou que la dirigix!

Les pedres antigues conservades ab veneranda fervor son fotogravades per que aprengam història; els retaules d'encantadora traça ilustrats ab la nota erudita; els paisages de nosires incomparables encontrades realsats per la fácil i amena literatura. Estem celosos de Xativa que ha sabut retindre al doctor Sarthou. Com prenen prestigi les coses quan son habilment esposades!

I quin raonament de les terres valencianes hi haurà que no haja vist la infatigable activitat d'este home admirable? Totes li deuen una mica d'amor. Totes han rebut la carícia dels seus comentaris o la instigació a que plomes autorisades s'en adonaren de lo molt del bò que hi ha per ací.

Fullejant *Játiva Turista* ens ve el desig d'anar hi de fundar una Societat d'Excursions, de repassar els volums de nostra Historia... Afegim, ademés, la notícia de que el Secretari de la R. A. de la Historia, don Vicent Castañeda, publica unes observacions sobre llengua valenciana del Dr. Ballester, Catedràtic d'Arts i Teologia del segle XVII molt interesant i anuncia el propòsit de reimprimir l'admirable sermó sobre San Vicent del mateix autor, així com el del P. Arbuixech sobre la conquesta de València, per ser dos bellíssims models de nostra llengua. Que siga un fet per a honor del valencià. Nosaltros, si alguna cosa podem fer, a punt estem d'obedir.

El número de novembre du una rica colecció de fotogravats ilustrant l'article titulat «Las ruinas de nuestro Castillo» Ademés altres hermosos clixés i col·laboració selecta. Vaja nostra felicitació i agraïment. —E. N.

Sant Vicens Ferrer, per F. Almela i Vives.-Editorial Barcino.-Portaferrissa, 17, Barcelona.-1927.-Un volum 63 pàgines.-Una pesseta.

F. Almela i Vives, és l'escriptor valencià que temps enrera, en el volum 5.e de la Col·lecció Sant Jordi—ja acreditada per la diversitat i pulcritud de les edicions i, a més, per la solvència dels autors que signen els volums publicats i temes que cultiven—ens ofería un novell estudi sobre la Catedral de València Dades històriques, tresor artístic i comentats.

Ara en la Col·lecció Popular Barcino—volum 25—ens dona una visió serena i imparcial de Sant Vicent Ferrer.

El nostre Sant—, tan discutit com popularisat, per les seues intervencions famoses en els cismes i pleits polítics de l'època, taumaturg que per tot el món feia famós nostre llenguatge, en la gràcia del dir inspirat i la santedat de les obres trascendents—sembla que no el coneixiem prou be fins ara, en que per este opuscle de l'Almela i Vives—, com sobre l'llenç del cinematograf, el veem passar, magestuós y humil, signant benediccions amb la destra de pell morena i fina.

El prestigi que té guanyat entre el jovent intel·lectual l'Almela i Vives cada dia va afermant-se per la seua labor. Al periodíc, bé en la crònica lleugera i gracil o en l'article seriós d'estudi ens dona mostres de la seua disposició i preparació per a estes disciplines. En poesia té un estil personal definit i inconfundible i en el llibre se'ns presenta el levat i fácil a l'erudició com en el Sant Vicent Ferrer.

Per çó esperem que persevere cada dia, intensificantles, en estes labors tan agradaes per els que tenen el gust exquisit i saben lo que val i significa l'Almela i Vives en la literatura valenciana.

***

Sobre la taula de treball, sollicitant nostra atenció, tenim un volum, imprés en les Escoles Salesianes d'Art Tipogràfic, que signa Ferran Gimeno.

Tot blanc—encuadernació, tema i estil—i blanc, així mateix, l'esperit i la vida de la Mare Barát—francesa, fundadora i santa—a qui en homenatge per la seua canonisació s'adreça l'obra; un recull d'articles—alguns publicats en periòdics i revistes—escrits en l'estil el·legant y enfervorit que li és peculiar al Sr. Gimeno, autor del llibre, i del que esperem, de hui en avant, alguna atenció per a les nostres lletres.

***

S'han publicat els quaderns IV i V del volum VIII corresponent a les mesades de Juliol-Agost i Setembre-October del bulleí que edita la benemèrita *Sociedad Castellonense de Cultura* baix l'autorisada direcció de'n Ricard Carreres.

Com ja ens tenen acostumats, els darrers volums son de presentació ben cuidada i trobem treballs encertadíssims sobre temes d'art, història, dret, bibliografia, continuació de l'interessant vocabulari, revista de revistes i fotografies de monuments artístics i de numismàtica valenciana.

No cal dir quant ens pla l'obra de la *Sociedad Castellonense de Cultura* i la seua publicació que que recomanem als nostres llegidors. P. A.

NOTES

Al «Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura» trobem un curiós article sobre l'estrofa Alcaica que signa l'escriptor valencià Joaquím Garcia Girona. Lo remarcable, deixant de banda l'excelència de l'escrit, és que les apreciacions de l'autor sobre esta forma poètica usurpada per Horaci al poeta grec Alceu, son inventor, coincidixen amb les que fa l'italià Ettore Stampini en l'estudi sobre *La Métrica di Orazio* lo que dona un valor trascendent al treball del prestigiós erudit Garcia Girona.

❖

El dumenge, día 13, haurá estat dia gran per a la literatura a Barcelona. L'alt poeta Josep Maria de Sagarra, haurà interpretat les poesies de Joan Maragall al Palau de la Música Catalana. El llibre de Pijoan «El meu doo Joan Maragall», sembla que empeny els vents del record. Ditxoses oïdes que fruïran les harmonies de l'autor de «La vaca cega», per mitjà de l'autor de «El mal caçador». Dos poetes que poden ben be darse les mans.

❖

Al «Círculo Industrial» d'Alcoi, es celebra una exposició de llibres d'art, organitzada per nostra llibreria Casa Maragat, junt amb una exposició de Caricatures de Guasp. Ha donat una conferència el periodista Francesc Pina, de El Pueblo. Poseu esment en Alcoi. Es un poble que avança decidit pels camins de la cultura.

Hi ha que mirar-se'l amb molta simpatia.

En la revista «NOS» (Boletín mensual da cultura galega), que's publica a Orense, trobem un article que parla de la venda de llibres, tan considerable a Barcelona, el dia de la Festa Oficial. No mes volem copiar el dos paràgrafs finals.

Diu: «De Catalunya, hoxe como sempre, ven o bó exempro para o resto da Hespaña. Barcelona sigue sendo a metrópoli peninsuar mais dina de exercer hexemonía. Digan o que queiran os «gaceteiros» propagadores da absurda ideia de que Madrid sexa o meridiano intelectual de Hispanoamérica.

Obras son amores, e mentres tódal-as inqedanzas políticas, literarias e sociaes xurdan en Barcelona con xeito europeo, primeiro que na parásita vila cortesán, nosoutros temos que mirar mais hacia Catalunya que hacia Castela. D'outro xeito demostraríamos non ser moi asisados. A. V. P.»

Això en Orense!

La premsa catalana parla molt be de la traducció que de la famosa novel·la d'En Vicent Blasco Ibáñez, titulada **La Barraca**, ha fet nostre amic En Miquel Duran Tortajada, que ja havia traduït «Flor de mayo». La bibliografia catalana s'enjoia amb les obres més representatives de València i les edicions s'esgoten apreses. Quan acabarem ací una edició d'una obra catalana?

Al «Bulletin of Spanish Studies» trobareu, en castellà, un apassionat estudi biogràfic de Lluís Carreras, sobre'l poeta prerromàntic, fill de Vilanova i Geltrú, Manel de Cabanyes, del que'n Inglate-

rra s'ha fet una edició amb introducció i notes per E. Allison Peers.

El professor Maurici H. Goldblatt, de Chicago, acaba de descobrir que bon número d'obres famoses atribuïdes a Leonard de Vinci són del seu deixeble Andrea Salai, fill de un ballester hongarès. Alegremnos de que la fama torne sos lloers al qui posà fé en l'obra bella. No va a pedre res el gran Leonard.

Llegim censures per a músics joves nostres per repetir-se, fer coses de pobresa melòdica ja oïdes en altres... en fi: Per no estudiar. No es cansarem de dir-ho. El Folklore en Espanya es un Ocea de motius. No el desdenyem. Dvorak, construí un hermós quartet d'arc amb temes dels negres americans. Glinka i els cinc rusos han dignificat el folklore. Se'n han servit Chopin, Schubert, Grieg.

El Laboratori d'Arqueologia de la Universitat de València, en sessió celebrada el 19 d'octubre passat, va acordar a proposta de l'autorisadíssim don Nicolau Primitiu i per unanimitat, nomenar Correspondent del Laboratori en Tabernes de Valldigna al il·lustrat metge don Francesc Valiente Izquierdo, estimadíssim amic nostre.

Es Valiente ú d'aquells «solitaris» a qui va predicar en altre temps «Xenius». Un perfecte «solitari».

Confinat, per exigències professionals, a Tabernes, lluny de l'ambient ciutadà, no per això ha deixat en vaga ses múltiples activitats científiques i literàries i les hores que li deixa lliure el treball, les dedica a investigacions arqueològiques i al conreu de les belles lletres.

No cal que digam la complascència amb que veem la justícia que ara se li fa.

¡Que bella florida si tots els que es troben en semblants circumstàncies contribuïren com el nostre eixemplar amic, en les estèrils vacances poble-rines, a la elevació cultural de nostre poble.

VALENCIANS:

Deveu llegir els llibres nostres; els tresors de nostra llengua son posats a preus que tots poden pagar. Demaneu-los a la Llibreria Ortega o la de Maragat. Si no els en queden en demanaran. O envieu gir postal a l'Editorial Barcino, Portaferrixa, 17.-Barcelona.

LA CRONICA DEL REI JAUME I (Publicats IV volums.)

LA CRONICA DE MUNTANER (Publicats II volums.)

A 2 pessetes el volum.

DE FRANCESC ALMELA I VIVES:

LA CATEDRAL DE VALENCIA. (Un volum 2'75 pessetes).

SANT VICENÇ FERRER. (Un volum 1 pesseta.)

ELS NOSTRES CLASSICS:

Tirant lo Blanc, (IV volums publicats, a 7'50 pessetes un.) **Ramón Lull**, Poesies (4'50 pessetes). **Eximenis**. Contes i faules. (4'50 pessetes). **Ausias March**, **Bernat Metge**, **Bocaccio**, **Les cent millors poesies líriques**, i **Les cent millors poesies humorístiques...** i moltes altres obres.

EDITORIAL BARCINO - Portaferrixa, 17. - BARCELONA